

Deel: Inleiding

1.	ALGEMEEN KADER/SITUERING VAN DEZE STUDIE	3
a.	Sport voor allen.....	3
b.	Brede school	5
2.	AFBAKENING VAN HET ONDERWERP	6
a.	Aandachtsgroep/doelgroep	6
b.	Afbakening in de tijd	6
c.	Becijfering van deze doelgroep in Vlaanderen.....	7
3.	SPORT – SNACK - “EEN GEZONDE SNACK VOOR IEDEREEN”	7
4.	AMBITIENIVEAU	8

Deel: Nederland - Vlaanderen

5.	VOORAFGAANDE BESCHOUWINGEN.....	9
6.	ACTOREN – “STAKEHOLDERS” EN BELEIDSMAKERS	10
a.	Actoren in Nederland	10
b.	Actoren in Vlaanderen	10
c.	Analyse beleid	11
7.	OPPORTUNITEIT(EN) IN VLAANDEREN VANUIT ANALYSE ACTOREN....	12
8.	BREDE SCHOOL	14
a.	Brede school in Nederland - Impuls brede scholen, sport en cultuur	14
b.	Brede school in Vlaanderen	15
9.	NEDERLAND – VLAANDEREN	17

Deel: Analyse

10.	VOORAFGAANDE BESCHOUWINGEN.....	18
11.	SWOT-ANALYSE: SNACK	19
a.	Interne analyse.....	19
	(1) Sterktes	19
	(2) Zwaktes.....	19
b.	Externe analyse.....	19
	(1) Kansen	19
	(2) Bedreigingen.....	19
c.	Vaststelling van de kwesties.....	20
d.	Bepalen van te volgen strategie	20
	(1) Strategische vragen.....	20
	(a) OFFENSIEF (kans + sterkte).....	20
	(b) DEFENSIEF (bedreiging + sterkte).....	20
	(c) SCHOON SCHIP (kans + zwakte)	20
	(d) OVERLEVEN (bedreiging + zwakte)	20
	(2) Van strategie tot een operationeel plan.....	20
12.	VERGELIJKING MET ANDERE STUDIES.....	22
13.	PERSONEEL EN FINANCIËN ZIJN DE “ISSUES”	23
a.	Personeel - combinatiefuncties	23
b.	Financiële middelen.....	25
	(1) Subsidies	25
	(2) Sportsponsoring	27

Deel: Conclusies en aanbevelingen

14.	CONCLUSIES	29
15.	IK SNACK NAAR 2010!?!?	30
16.	AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK.....	31

Deel: Inleiding

1. Algemeen kader/situering van deze studie

“Ik SNACK naar 2010!”? kadert in een ruimere onderzoeksactiviteit van het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport ten voordele van de breedtesport en meer specifiek binnen het concept “Brede school met promotie van sport en beweging”.

a. Sport voor allen

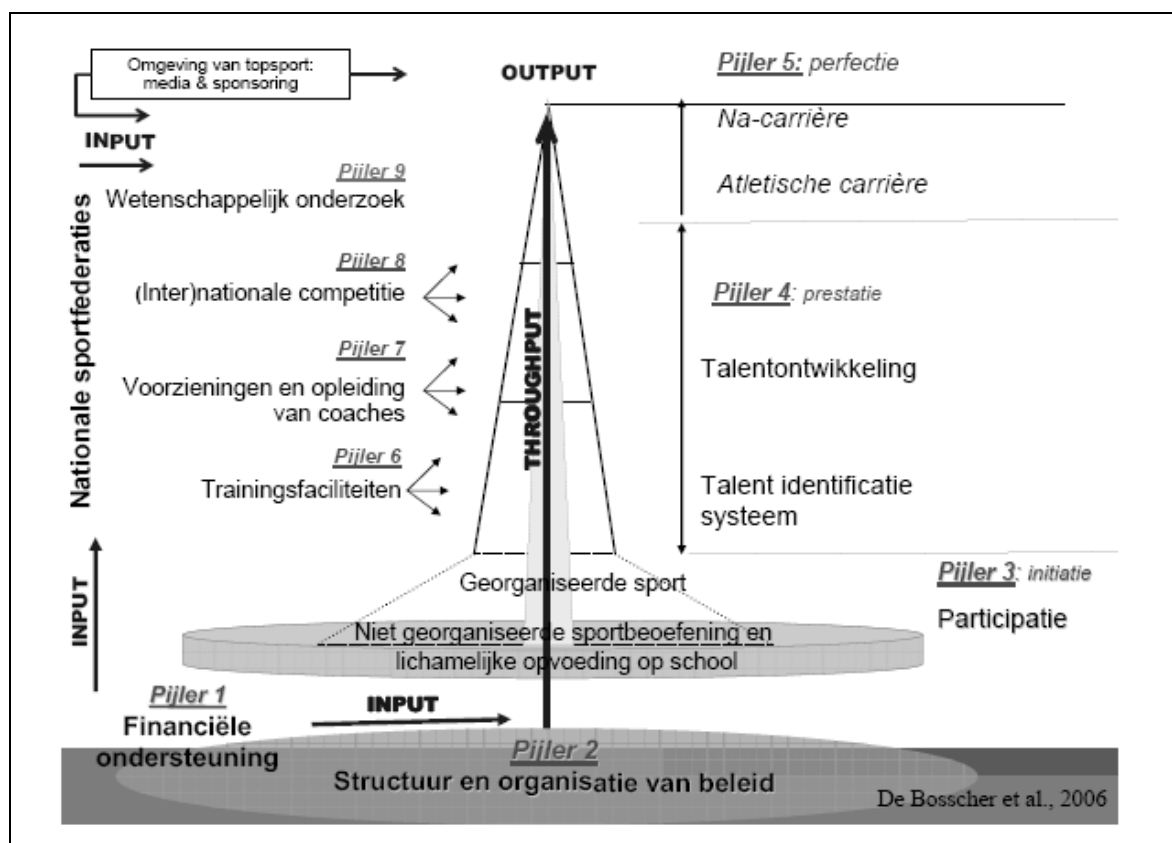
Een gangbare classificatie van de sportsector is deze waarbij men de sector opdeelt in breedtesport en topsport. De benaming topsport vergt geen verdere definiëring.

‘Sport voor allen’ als onderdeel van breedtesport groepeert initiatieven die sportparticipatie bij de ganse bevolking willen stimuleren. [1] In dit opzicht beschouwen we sport eerder als een middel dan als een doel op zich, hoewel de drijfveer voor participatie evengoed een resultaat kan zijn. Met andere woorden gaat het bij sport als doel om de intrinsieke waarde en bij sport als middel om de instrumentele waarde van de sport. [2]

Bron: www.topsportvlaanderen.be

Uit de derde prestatiebepalende pijler op volgende figuur kan men afleiden dat topsport echter niet los te koppelen is van sportparticipatie. Een doeltreffende lange termijn topsportbeleid is dus niet los te koppelen van een degelijk breedtesportbeleid.

Nederland en België (en dus ook Vlaanderen) worden volgens kenners duidelijk gecatalogeerd als breedtesportlanden. [3]

“Sport voor allen” heeft vandaag een duidelijke plaats in de maatschappij veroverd. De meeste mensen zijn stilaan overtuigd van de gunstige effecten en nevenwerkingen van sport en bewegen, kortom het **waarom** van het sporten of bewegen. Vandaag is de hamvraag geëvolueerd tot: “**Hoe** kan sport en bewegen het meest efficiënt en effectief structureel worden aangeboden?”

In Vlaanderen stelt men vast dat er nieuwe impulsen worden gegeven aan de breedtesport via o.a. het decreet “Sport voor allen” (9 maart 2007). Dit decreet regelt de subsidiëring voor sportdiensten van de gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) voor het voeren van een **‘Sport voor Allen’-beleid**. Om aanspraak op deze subsidie te maken moesten de sportdiensten van gemeenten en provincies tegen eind 2007 een meerjarig sportbeleidsplan opstellen. In 2008 betekent dit een maximale subsidie van 11,3 M€¹ voor een potentieel van 203 sportdiensten.[4]

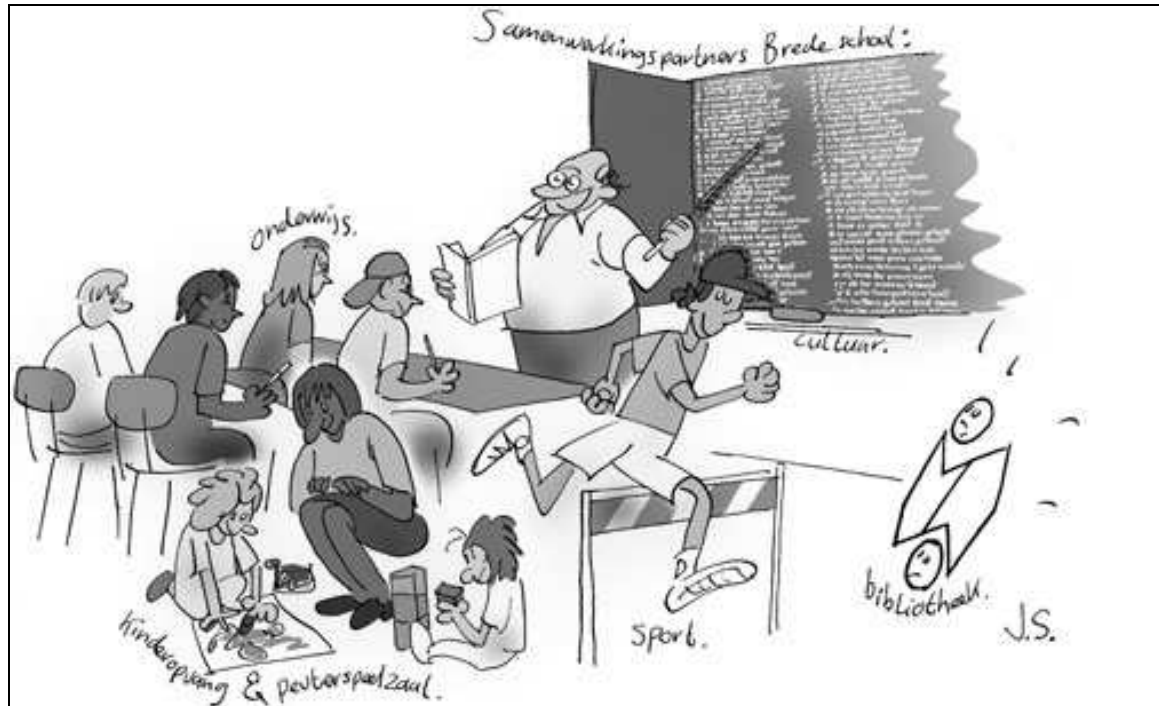
In Nederland is men evenzeer overtuigd van sport als middel en het maatschappelijke belang van sport voor bijvoorbeeld gezondheid, sociale binding, enzovoort. Hierdoor werd vorig jaar beslist tot een structurele verhoging van het sportbudget vooral ten voordele van “Impuls brede Scholen, Sport en Cultuur” waarbij men enerzijds beoogt de sportverenigingen te versterken en anderzijds streeft naar het aanhalen van de band tussen sport en onderwijs.[5] Dit laatste zal vooral gebeuren via de inzet van 2500 nieuwe combinatiefuncties. (zie deel Analyse) Hiervoor trekt de Nederlandse overheid via de twee betrokken ministeries ongeveer 170 M€ uitgespreid over 5 jaar. [6]

¹ M = MEGA = 10⁶ = 1 miljoen

b. *Brede school*

Brede school betekent het verbreden van de school met het oog op de integrale ontwikkeling van de leerlingen waarbij een brede leer- en leefomgeving wordt gecreëerd waarbinnen de kinderen en jongeren extra kansen krijgen om kennis, vaardigheden en attitudes te ontwikkelen.

Vanuit deze definitie komen we als het ware terug op de oorspronkelijke Oudgriekse origine van het woord school namelijk, “scholè” wat staat voor ‘tijd voor liefhebberij en studie’.

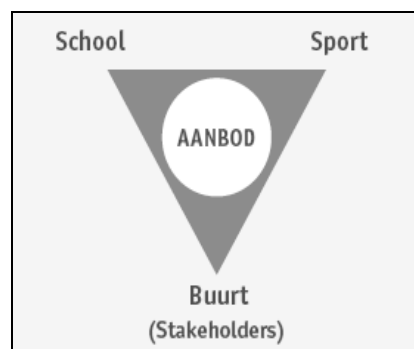
Bron: www.jeroensteehouwer.nl

De benaming Brede school is overgewaaid vanuit Nederland, waar de prominente rol van sport en bewegen als middel ten volle werd bewezen. [7]

In Vlaanderen wordt momenteel sport en bewegen ten volle gepromoot binnen de context van de Brede school. De projecten onder deze noemer hebben als doelstelling om via de samenwerking tussen partners uit de buurt, onderwijs/school en de sport (kort: BOS-driehoek) de schoolgaande jeugd een **naschools**, laagdrempelig en pedagogisch ondersteund bewegingsaanbod aan te bieden. [8]

De ultieme ambitie is de verschillende beleidsplannen sport, jeugd, cultuur ... op elkaar af te stemmen tot een integraal beleid.

Op die manier kunnen de partners uit de BOS-driehoek (zie figuur) elkaar versterken.

2. Afbakening van het onderwerp

a. *Aandachtsgroep/doelgroep*

Deze “paper” beoogt bepaalde kritische aspecten te belichten en te analyseren binnen het concept Brede school met sportaanbod. Verder beperkt deze “paper” zich tot de aandachtsgroep² van **sportinactieve en sportkansarme kinderen en jongeren binnen de doelgroep³ van leerlingen in het basisonderwijs.**

De keuze voor de leeftijdscategorie is weloverwogen daar het voldoende bewezen is dat het vroegtijdig sensibiliseren essentieel is voor blijvende sportbeoefening.

Vroeg begonnen is half gewonnen, zowel vanuit het oogpunt gezondheidszorg en bijvoorbeeld risico op obesitas (“*Adolescenten met overgewicht hebben 6.8 (j) en 9.5 (m) meer kans om op volwassen leeftijd overgewicht te hebben t.o.v. adolescenten zonder overgewicht*” [9]), als vanuit het oogpunt sport als doel waarbij beweerd wordt dat de periode 8 tot 10 jaar de gouden leeftijd betekent op motorisch vlak. [10]

b. *Afbakening in de tijd*

In de tijd beperken we ons tot de **naschoolse periode** omdat enerzijds de beschikbare tijd binnen de schoolperiode beperkt is en omdat er anderzijds een toenemend aantal kinderen de naschoolse periode (bijv. 1530 uur tot 1830 uur) binnen het formele netwerk doorbrengen.

Met het formele netwerk worden alle opvanginitiatieven bedoeld die niet binnen de familiale of vriendenkring liggen, deze laatste vormen het informele netwerk.

De volgende tabel uit een studie van Kind en Gezin toont een verschuiving van het informele naar het formele netwerk tussen 2002 en 2004. Dit lijkt een logische vaststelling op basis van een grotere mobiliteit van de gezinnen (ouders en grootouders wonen minder rond dezelfde kerktoren) en wetende dat in meer en meer gezinnen beide partners een full time baan hebben.

² Aandachtsgroep betreft een classificatie van een groep individuen op basis van hun sportdeelname of hun moeilijke sociale situatie.

³ Doelgroep betreft een classificatie van een groep individuen op basis van specifieke kenmerken (bijv. leeftijd) of op basis van een sportvorm (bijv. topsporters).

TABEL 14 - BELANGRIJKSTE OPVANGVORM VOOR KINDEREN VAN 3 TOT 12 JAAR IN HET VLAAMS GEWEST - 2002 EN 2004 (GEBRUIKERS)

BELANGRIJKSTE OPVANGVORM - PERCENTAGES VAN DE GEBRUIKERS		
	2002 N= 2265	2004 N= 2672
Grootouders	43,1	35,1
Ander familiaalid	2,4	4,9
Buren, kennissen	2,6	2,3
IBO	12,4	11,5
Opvang door en in de school	28,4	34,5
Zelfstandige onthaalouder	2,0	1,9
Opvanggezin van een dienst	1,5	2,2
Erkend kinderdagverblijf	1,1	0,6
Zelfstandig kinderdagverblijf	0,6	0,6
Onthaalouder type onbekend	0,0	0,1
Andere	3,0	3,3
2 of 3 opvangvormen die even belangrijk zijn	2,9	2,9
Totaal	100,0	100,0

Bron: http://www.kindengezin.be/Images/RapportBKO2004def_tcm149-38104.pdf

c. Becijfering van deze doelgroep in Vlaanderen⁴

Op basis van publiek beschikbare statistieken⁵ kan een schatting worden gemaakt van het potentieel aan te bereiken kinderen.

In 2007 waren er ongeveer 600.000 kinderen in de beschouwde doelgroep (3 tot 12 jaar) en we veronderstellen dat de verschuivingtendens in de opvang van het informele naar het formele netwerk zich zal voortzetten.

Hieruit volgt dat een gestructureerd aanbod over gans Vlaanderen ongeveer **400.000 kinderen** zou kunnen bereiken.

3. Sport-SNACK - “een gezonde snack voor iedereen”

In het Vlaamse landschap is het initiatief “Sport-SNACK” (SNACK staat voor “Sportief Naschools ACTieve Kids”) van Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) en BLOSO een recent praktijkvoorbeeld van naschoolse sport in het basisonderwijs. (zie draaiboek in bijlage)

Dit concrete initiatief/project zal als een rode draad fungeren in deze paper en dienst doen als testcase in het deel analyse.

⁴ Deze “paper” beperkt zich ook tot Vlaanderen aangezien de betrokken beleidsdomeinen behoren tot de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap. Strikt genomen zouden we tevens de Vlaams sprekende doelgroep in Brussel mee in ogenschouw moeten nemen.

⁵ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/stat_cijfers_demografie_nieuw_excel.htm

4. Ambitieniveau

Bij wijze van samenvatting van bovenstaande situering en afbakening kan men stellen dat de auteur de ambitie heeft om een steentje bij te dragen in het streven naar een gestructureerd bewegingsaanbod voor kinderen van het primair onderwijs in de naschoolse periode via:

- een “benchmarking” met de situatie in Nederland,
- een SWOT analyse van het product SNACK,
- een persoonlijke evaluatie van de knelpunten en kansen.

om tenslotte:

- een aantal mogelijke oplossingen aan te reiken,
- een aantal aanbevelingen tot verder onderzoek voor te stellen.

Deel: Nederland - Vlaanderen

5. Voorafgaande beschouwingen

De binationale cursus ECPSM en het bijhorende forum leenden zich er uitstekend toe om informatie te verzamelen over het beschouwde onderwerp in beide gemeenschappen.

Deze informatie laat een vergelijking toe waarbij we niet wensen te vervallen in een klassiek betoog waarbij Vlaanderen als underdog wordt bestempeld en Nederland het label “best in class” krijgt.

Men zou deze vergelijking “benchmarking” kunnen noemen, waarbij deze term, afkomstig uit de landmeetkunde, gebruikt wordt als een middel om het beschouwde product / proces met deze van anderen af te toetsen. Verder levert een dergelijke “benchmarking” uitstekende informatie op voorafgaand aan een SWOT-analyse⁶ (zie deel Analyse).

Tenslotte is het in ieder geval nuttig om lessen te trekken uit ervaringen van anderen, in dit geval onze noorderburen met betrekking tot bijv. combinatiefuncties.

Dus om te kunnen overgaan tot een analyse van de sterktes en zwaktes van het product SNACK in Vlaanderen en niet blindelings in de voetsporen te treden van onze noorderburen is het essentieel dat we even dieper ingaan op de achtergrond en de actuele situatie met betrekking tot Brede school in Nederland en Vlaanderen.

Aangezien het ruimere kader van Brede school langer ingeburgerd is in Nederland en pas na verloop van tijd overgewaaid is naar Vlaanderen, zullen we eerst de situatie in Nederland belichten en vervolgens deze in Vlaanderen.

Bron: <http://www.sport.nl/vereniging/bestuur>

⁶ SWOT = “Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats” is een bedrijfskundig model dat intern de sterktes en de zwaktes en in de omgeving de kansen en bedreiging analyseert.

6. Actoren – “Stakeholders” en beleidsmakers

Het is essentieel dat elk project enerzijds gedragen wordt door haar “stakeholders” maar anderzijds, en mijns inziens nog belangrijker, is de steun vanwege de beleidsmakers. Het is een algemeen gekend managementprincipe dat een “top-down” mandaat essentieel is voor het slagen van een project. Hierdoor is het essentieel om de actoren in beide gemeenschappen te situeren.

Een “stakeholder” is een persoon of organisatie, die belang heeft of betrokken is bij een specifieke organisatie, een overheidsbesluit, een nieuw product of een project. De “stakeholders” zijn dus onderhevig aan het beleid en ze bemannen het werkveld. Al deze actoren moeten ageren conform het beleid dat wordt uitgestippeld door de beleidsmakers.

a. *Actoren in Nederland*

In Nederland spelen de volgende “stakeholders” een essentiële rol:

- De vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- De gezamenlijke bestuurlijke onderwijsorganisaties
- Het Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse Sportfederatie (NOC*NSF)
- De Cultuurformatie
- Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB⁷)
- ...

De beleidsmakers in Nederland zijn de volgende:

- Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)
- Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

b. *Actoren in Vlaanderen*

In Vlaanderen komt men tot de volgende niet-exhaustieve⁸ lijst van stakeholders voor het hier beschouwde onderwerp:

- SVS (Stichting Vlaamse Schoolsport)
- De scholen
- Kind & Gezin (K&G)
- Opvanginstellingen (formele netwerk)
- VIG (Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie)
- Dienst Welzijn & Jeugd van de Gemeente (meestal verschillende diensten)
- Sportdiensten van Steden en Gemeenten
- Provincies
- BLOSO (Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie)
- Sportverenigingen
- VLABUS (VLAams BUreau voor Sportbegeleiding)
- ISB (Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid)
- BVLO (Bond Voor Lichamelijke Opvoeding)
- VSF (Vlaamse Sportfederatie)
-

⁷ NISB is het Nederlandse kennis- en innovatie-instituut dat aanzet tot sport en bewegen om participatie, leefbaarheid en gezondheid te bevorderen.

⁸ Niet-exhaustief, aangezien nieuwe actoren kunnen opdoemen, vooral partners uit de private sector of misschien ook nieuwe instituten of werkgroepen ad hoc opgericht vanuit de publieke sector.

De beleidsmakers zijn de volgende Vlaamse ministers:

- Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Vlaams minister van Onderwijs, Vorming en Werk
- Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

c. *Analyse beleid*

De betrokken beleidsdomeinen voor Brede school met sportaanbod zijn welzijn, onderwijs en sport zoals voorgesteld op onderstaande driehoek.

Daarenboven wordt getracht om sport en beweging aan te bieden tijdens de naschoolse periode waarbij Kind en Gezin een hoofdrol speelt met het oog op een kwaliteitsvolle naschoolse opvang. Vanuit het oogpunt opvang werken we binnen een gelijkaardige beleidsdriehoek maar in plaats van sport vinden we jeugd terug in de rechter benedenhoek. Aangezien jeugd en sport vervat zijn binnen dezelfde Vlaamse portefeuille moeten hier uitgesproken kansen liggen voor een structurele samenwerking van Kind en Gezin met SVS en BLOSO.

Een meer integrale aanpak en samenwerking tussen verschillende afdelingen en beleidsterreinen, kan zich onder andere situeren in het kader van integraal jeugdbeleid. Sport en bewegingsactiviteiten in het kader van “Brede school” bieden mogelijkheden tot het creëren van een samenhangend jeugdbeleid. [7]

7. Opportuniteit(en) in Vlaanderen vanuit analyse actoren

Op basis van een analyse van de betrokken beleidsmakers is gebleken dat de link moet worden gelegd tussen sport (beleidsdriehoek met sport als doel) en jeugd (de beleidsdriehoek met opvang als doel) met onderwijs en welzijn om de hier beschouwde projecten structureel te doen slagen.

Een algemeen managementprincipe is de “top down” benadering waarbij een project/proces slechts kans op slagen heeft indien het topmanagement overtuigd is. In dit specifieke geval betekent dit dat er een gemeenschappelijke beleidsdoelstelling moet worden geformuleerd door de betrokken ministeries.

Uit analyse van beleidsverklaringen en ondersteunde projecten vindt men wel raakpunten maar het ontbreekt vandaag de dag nog steeds aan gemeenschappelijke SMART⁹-targets die toelaten om de projecten te laten evolueren tot een structureel initiatief.

Door het vergelijken van de diverse beleidsbrieven en beleidsdocumenten van de betrokken ministeries kan men vaststellen dat ze ieder intenties hebben in het domein van “sport en beweging voor allen”. Deze projecten worden telkens gedragen en gecoördineerd door een aantal organisaties.

Bij het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin door:

- VIG, SVS & NICE voor Fitte school¹⁰
- K&G voor de proefprojecten Centrum voor Kinderopvang (CKO) wat perfect aansluit bij de problematiek van Brede scholen

Bij het Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media door:

- Sport voor Allen met een sleutelrol voor SVS en VLABUS¹¹
- SVS & BLOSO voor SNACK

Bij het Ministerie van Onderwijs, Vorming en Werk

- Steunpunt Gelijke Onderwijskansen voor opvolging Brede school
- SVS en VSSF (toekomstig VCOS¹²)

Men stelt dus vast dat SVS, als stakeholder een belangrijke sleutelrol speelt in elk van deze projecten.

Verder heeft K&G eveneens een ruime ervaring met het op het terrein uitwerken van kwaliteitsvolle opvanginitiatieven via lokaal overleg en sturing vanuit de provincies. Een toenadering van K&G door bijv. SVS gesteund door de beleidsmakers (met een mandaat) kan potentieel leiden tot een uniek samenwerkingsverband dat perfect aansluit bij de visietekst Brede school.

Het merendeel van de gemeenten zoekt naar samenwerking tussen het initiatief voor buitenschoolse opvang (IBO) enerzijds en initiatieven jeugd-, sport- en culturele initiatieven anderzijds.

⁹ SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

¹⁰ Het project fitte school reikt de scholen een methodiek aan om een geïntegreerd voeding- en beweegbeleid uit te bouwen.

¹¹ De vzw Vlaams Bureau voor Sportbegeleiding zorgt voor kwalitatieve begeleiding in de sportsector in Vlaanderen en is een soort uitzendbureau voor sportkrachten.

¹² Een ontwerpdecreet om SVS en VSSF te bundelen tot VCOS met een beter statuut voor haar werknemers stootte op een negatief advies van de Raad van State.

De drijfveren van K&G voor deze samenwerking zijn de volgende:

- Beantwoordt vooral tijdens vakantieperiodes aan een vraag naar buitenschoolse opvangmogelijkheden
- Antwoord op overbezetting van het huidige aanbod aan IBO's
- Beantwoordt aan doelstelling om de verschillende leefomgevingen van het kind op elkaar af te stemmen
- Laat toe om de kosten te drukken voor het organiseren van de activiteiten

Vandaag bestaan dergelijke samenwerking in de volgende gemeentes:

- Voor de provincie Antwerpen: Herentals, Rumst, Hove, Kasterlee, Antwerpen, Rijkevorsel
- Voor Oost-Vlaanderen: Beveren, Assenede, Buggenhout, De Pinte
- Voor Brabant: Boutersem, Tremelo, Bierbeek
- Voor West-Vlaanderen: Beernem, Roeselare, Blankenberge, Torhout, De Haan

Naast de kansen als gevolg van het in kaart brengen van de beleidsmakers en de stakeholders hebben we ook onze noorderbuur. De voorsprong van Nederland in dit domein is een feit maar niet onoverbrugbaar. Deze voorsprong in de tijd biedt Vlaanderen de unieke gelegenheid om de valkuilen te ontwijken. Men zou zelfs kunnen stellen dat we dankzij onze Noorderbuur over een kristallen bol beschikken waarmee we een vijftal jaar in de toekomst kunnen kijken en het zou zonde zijn om dezelfde tussenetappes te volgen indien ze niet succesvol bleken te zijn of niet toepasbaar op de Vlaamse context.

Deze kristallen bol aangevuld met een aantal uitstekend geplaatste beleidsinstrumenten of organismes (zoals K&G, SVS, VLABUS, ...) bieden uitstekende kansen om de hier beschouwde initiatieven te lanceren en te sturen.

Het ontbreekt enkel nog aan een gecoördineerd mandaat vanuit de betrokken ministeries om de neuzen op te lijnen en de middelen efficiënt en effectief in te zetten.

8. Brede school

a. Brede school in Nederland - Impuls brede scholen, sport en cultuur

Om de situatie in Nederland in kaart te brengen kunnen we terugvallen op een aantal studies van het NISB. [11], [12]

Onder het motto “NISB brengt mensen in beweging!!” stimuleert NISB sinds 2001 een evolutie naar “structureel” brede schoolaanpak via kennisontwikkeling op het gebied van sport en bewegen.

Een dergelijke organisatie is een zeer interessante “tool” voor de beleidsmakers, aangezien via talrijke studies objectieve referentiepunten worden gecreëerd die toelaten om het beleid uit te stippelen en bij te sturen op basis van objectieve meetdata (“meten is weten als je weet wat je meet”).

De studie “De brede basisschool beweegt!” geeft een situatieschets van de brede school in het primair onderwijs.

Vooraleer echter een aantal van haar conclusies en aanbevelingen te belichten gaan we het begrip “brede school” nog even proberen te omschrijven.

Volgens de geraadpleegde studie [1] vindt het concept of zelfs de gedachte “de brede school” haar oorsprong in goede praktijkvoorbeelden in Zweden en de Verenigde Staten. De eerste brede school in Nederland stamt uit 1982 maar de meeste vonden hun oorsprong sinds 2000.

Een officiële definitie van brede school, noch ‘de’ brede school bestaan niet.

Twee algemene definities zijn de volgende:

Volgens de ministeries OCW en WVS:

“Een netwerk in en om de school, waarbinnen leerkrachten onderwijs geven, terwijl andere professionals met hen samenwerken om kinderen op allerlei manieren meer kansen te geven”

Een andere vergelijkbare omschrijving is deze van Van Oenen, 2001:

“Een netwerk van onderwijs, zorg en welzijn, met als doel de bevordering van de ontwikkelingskansen van kinderen, en de bestrijding van achterstanden, in hun diverse leefmilieus”

Deze vrij algemene definities moeten wegens een grote lokale diversiteit concreet worden ingevuld in functie van het lokale werkveld en het lokale beleid.

Ten gevolge van de betrokkenheid van diverse actoren uit verschillende beleidsdomeinen is een “top down” initiatie noodzakelijk voor een succesvolle ontwikkeling van een brede school.

Gezien de “win-win” voor alle partijen binnen de zogenaamde BOS-driehoek (zie deel Inleiding) kan men al snel rekenen op een breed draagvlak en het proces komt tot een goed einde op basis van een “bottom-up” ontwikkeling gezien de lokale diversiteit. Elke gemeente is immers verschillend georganiseerd op gebied van scholen, verenigingen, beschikbare accommodaties, kinderopvang, enzovoort. Zelfs de portefeuilles binnen de gemeenten kunnen verschillend verdeeld zijn.

Ziehier een aantal conclusies en aanbevelingen uit de studie:

- In 2004 stelt men vast dat het overgrote deel van de brede scholen voorkomen in de achterstandswijken en in bijna de helft van de brede scholen is meer dan 75% van de leerlingen van allochtone afkomst.
- Naast achterstandsbestrijding worden brede scholen meer en meer gezien als een middel om de sociale cohesie en de veiligheid in de buurt te verbeteren. Sport en bewegen zijn hier uitstekende middelen om bij te dragen tot deze sociaal-maatschappelijke doelstellingen. Het geven van een bal aan een groep kinderen zal meestal leiden tot een spelenderwijze groepsvorming waarbij ras, noch taal, noch andere klassieke polariserende eigenschappen een rol spelen.

- Een interessant neveneffect van het sportaanbod als middel is dat jongeren gestimuleerd worden tot een sportieve levensstijl en een positieve bewegingsattitude.
- Uit de bevraging is ook gebleken dat sport- en beweegaanbod wordt gezien als een belangrijk aspect van de brede school.

In haar studie reikt NISB bovendien een houvast aan om een duurzame multidisciplinaire samenwerking te bevorderen aan de hand van VIJF aspecten. Deze classificatie van aspecten vindt haar oorsprong in het in kaart brengen van de gescreende projecten:

- Kader / personeel
- Accommodatie en ruimte
- Dagindeling en dagarrangementen
- Lokale sportstructuur / organisatie
- Financiën

Duidelijke afspraken (contracten) tussen de verschillende “stakeholders” op het gebied van bovenstaande aspecten leveren een basis voor een duurzame en dus een structurele samenwerking.

Een andere vaststelling is dat de kleinere gemeenten in de ontwikkeling van een uitgebreider sport- en beweegaanbod (tijdens en naschools) ten voordele van de brede school achterblijven.

Het is daarenboven aangenaam meegenomen dat sport nog steeds populair is bij de jeugd, maar de studie wijst verrassend uit dat het aanbod zich vooral situeert bij de klassieke sportactiviteiten. Dit is vermoedelijk een gevolg van de aanwezigheid van de bestaande sportverenigingen. Nieuwe trends zoals “street dance” komen echter op de proppen. Verder worden in Nederland anno 2004, de leerlingen slechts incidenteel betrokken bij de organisatie van en/of invulling noch de evaluatie van het sport- en beweegaanbod.

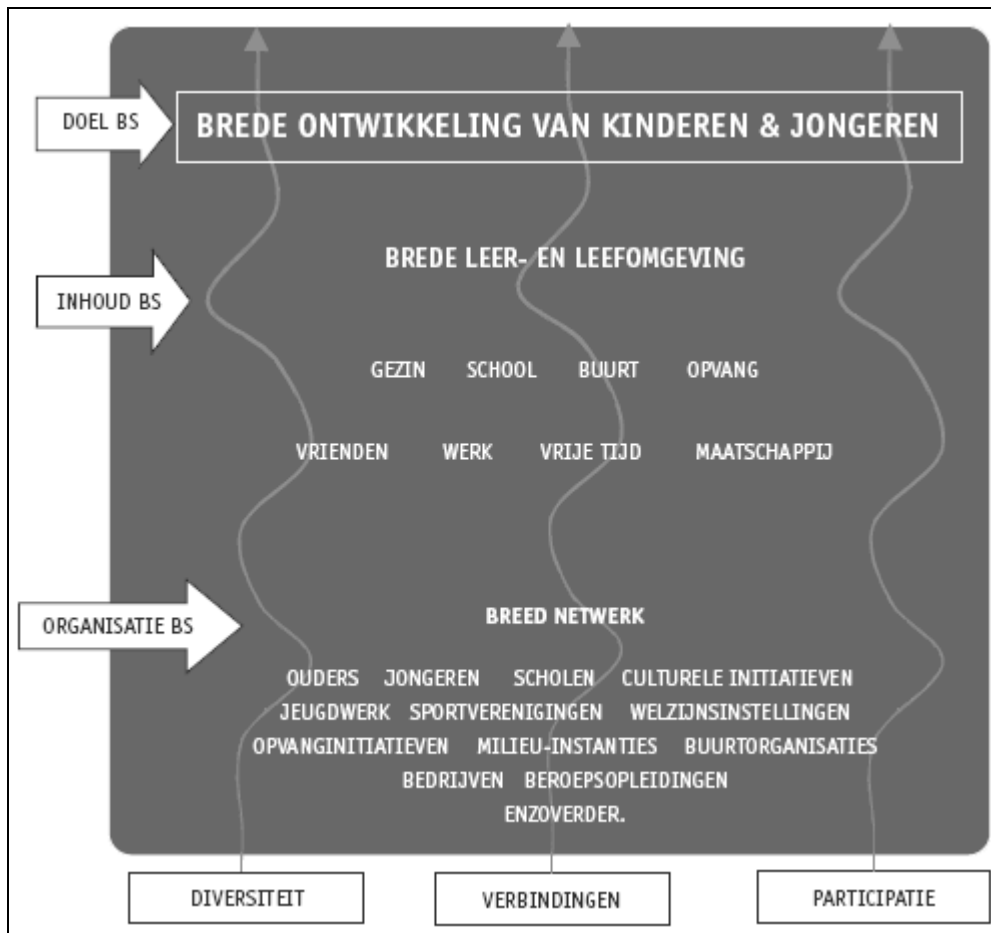
Uit een tweede onderzoek van NISB, “Sportieve verbreding in het voortgezet onderwijs!” blijkt dat er vanuit het idee brede school twee types scholen ontstaan in Nederland, waarbij de ene sport als doel hebben en zich dus sportief verbreden en de andere sport als middel om eventueel andere maatschappelijke doelstellingen te bereiken zoals bijv.

- Het bevorderen van de sociale ontwikkeling (zelfvertrouwen kweken, leren omgaan met winst en verlies, leren samenwerken, ...)
- Het verbeteren van de mentale ontwikkeling (weerbaarheid creëren, sport als uitlaatklep, verbeteren concentratie, ...)
- Het stimuleren van maatschappelijk engagement
- Het bevorderen van gezondheid via een gezonde actieve levensstijl
- Het inzetten van sport ten voordele van zorgsector voor het bestrijden van motorische achterstand, het behandelen van psychologische problemen zoals faalangst, ...

b. Brede school in Vlaanderen

De gecoördineerde visie met betrekking tot brede school staat beschreven in een visietekst opgemaakt door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen in opdracht van de Minister van Onderwijs, Vorming en werk en in samenwerking met zowel de Minister van Cultuur, Jeugd en Sport als de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Dit document biedt geen stappenplan noch een keurslijf voor de brede school maar laat toe dat elke school zich kan ontwikkelen tot een brede school op een lokaal niveau vanuit de specificiteit van elke buurt. Zo kan in de ene buurt een sterke sportvereniging de kar trekken, en kan in een andere buurt misschien uitgegaan worden van een stevige sportinfrastructuur.

Het samenspel van partners, doel, inhoud en organisatie, kortom het referentiekader van Brede school is gevisualiseerd op de onderstaande figuur.[7]

Bron: <http://www.ond.vlaanderen.be/bredeschool/visie/referentiekader.htm>

Om de doelstelling van brede school (zie deel Inleiding) te bereiken moet er dus een breed netwerk worden uitgebouwd met partners uit de verschillende sectoren en organisaties, waaronder sportverenigingen en opvanginitiatieven die elk op hun eigen manier een rol spelen in de brede leer- en leefomgeving van de kinderen en jongeren.

Het concept “Brede school” staat voornamelijk voor een duurzame samenwerking van scholen met andere instellingen of partners voor de ontwikkeling van kinderen. In de praktijkvoorbeelden blijken sport en beweging een belangrijke rol te kunnen spelen. [8]

In dit kader heeft Brede school met sportaanbod als doelstelling om via de samenwerking tussen partners uit de buurt, onderwijs en de sport (BOS-driehoek) de schoolgaande jeugd een **naschools**, laagdrempelig en pedagogisch ondersteund bewegingsaanbod aan te bieden.

Meer specifiek heeft “Brede school met sportaanbod” als expliciete doelstelling om zoveel mogelijk kinderen/jongeren aan te zetten om de norm van EEN uur beweging per dag te halen.

9. Nederland – Vlaanderen

Op basis van bovenstaande analyse van de actoren en de gelijknamige projecten Brede school kan men de volgende vaststellingen doen:

- De beleidsmakers in beide gemeenschappen zijn verschillend gesitueerd binnen het staatsapparaat. Het zijn twee staatssecretarissen in Nederland en drie gemeenschapsministers in Vlaanderen. In beide gevallen kan men stellen dat het ‘junior’ posten betreft als springplank naar belangrijkere ministerportefeuilles.
- De stakeholders zijn verschillend en talrijk in beide gemeenschappen.
- Nederland loopt een aantal jaren voorop maar is er nog steeds niet in geslaagd om tot een gestructureerd aanbod van beweging en sport te komen in en buiten de school.
- De combinatiefuncties zijn/liken voor hen ‘de’ oplossing om verbanden te leggen tussen de sectoren sport, school en cultuur.
- De lokale diversiteit in Nederland is verschillend van de lokale diversiteit in Vlaanderen. Bijv. de gemeenten en de scholen zijn anders georganiseerd.
- Men ziet in beide gemeenschappen de aanzet tot samenwerking over de beleidsdomeinen heen. De gemeenschappelijke steun door OCW en VWS voor de combinatiefuncties in Nederland en de visietekst Brede school in Vlaanderen zijn daarvan mooie voorbeelden.

Deel: Analyse

10. Voorafgaande beschouwingen

De “benchmarking” met de Nederlandse situatie aangaande Brede school betekent de ideale voorzet voor een SWOT analyse.

Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/>

Indien we ons zouden beperken tot een klassieke “benchmarking” van Nederland riskeren we blindelings in de voetsporen van onze noorderburen te treden. Het is echter beter te profiteren van de Nederlandse situatie als wegbereider en uit te gaan van onze eigen specifieke Vlaamse context die beduidend verschillend is van deze in Nederland.

Een SWOT analyse is weinig theoretisch maar daardoor laagdrempelig en toepasbaar in een breed spectrum van toepassingen.

Op basis van enerzijds een interne analyse van de zwaktes en de sterktes en anderzijds een externe analyse van de kansen en bedreigingen kunnen kwesties (“issues”) worden bepaald door deze interne factoren te confronteren met de externe. Vanuit deze confrontatie kan vervolgens één van de volgende strategieën worden ontwikkeld.

- Kans + sterkte: offensieve strategie
- Bedreiging + sterkte: defensieve strategie
- Kans + zwakte: schoon schip maken
- Bedreiging + zwakte: overleven

Een interne factor (sterktes of zwaktes) heeft in tegenstelling tot een externe factor (zwakte of bedreiging) de mogelijkheid door het management en de medewerkers te worden beïnvloed.

11.SWOT-analyse: SNACK

Zoals gesteld in de inleiding past het concrete initiatief SNACK van SVS en BLOSO in het hier beschouwde onderzoek van Brede school met sportaanbod. Hierdoor leent dit project zich dus tot het uitvoeren van een SWOT.

De kernvraag is of SNACK kans maakt om als product de Vlaamse markt te veroveren via gestructureerd bewegingsaanbod over gans Vlaanderen.

Het betreft hier een SWOT uitgevoerd als individu op basis van een literatuurstudie binnen een kort tijdsbestek en zonder zelf deel uit te maken van één van de betrokken organisaties. Een meer doorgedreven SWOT door een team met leden uit de verschillende hiërarchische niveaus uit beide organisaties is dus aangewezen.

a. Interne analyse

(1) Sterktes

- SNACK is een goed product qua doelgroep en timing
- SNACK bouwt verder op ervaring van SNS¹³ en is dus geen nieuw project
- FOLLO¹⁴ als productmanager voor coördinatie
- Initiatief van “Non profit”-organisaties
- BLOSO + SVS
- Infrastructuur van school

(2) Zwaktes

- Imago
- Statuut werknemers
- Enkel coördinatie geen lesgevers
- Financieel
- Transport
- Infrastructuur van school

b. Externe analyse

(1) Kansen

- Initiatief K&G
- Fitte school¹⁵
- Toenemende doelgroep
- Maatschappelijk belang (decreet sport voor allen)
- Toenemende publiciteit (hype)

(2) Bedreigingen

- Veel initiatieven ook vanuit private hoek met topsportgezichten (imago)
- Impulsmatige en versnipperde subsidiëring
- Politieke beleidstermijnen
- Meerdere beleidsdomeinen

¹³ SNS (Sport Na School) is een gelijkaardig initiatief als SNACK maar ten voordele van de leerlingen van het secundair onderwijs.

¹⁴ FOLLO = flexibele opdracht van de leerkracht lichamelijke opvoeding

¹⁵ SVS, VIG en NICE hebben de handen in elkaar geslagen om beweging en gezonde voeding binnen de scholen te stimuleren en vanzelfsprekend te maken.

c. Vaststelling van de kwesties

Kwesties		Kansen			Bedreigingen		
		Doelgroep	Belang maatschappij	CKO / Fitte school	Veel privé initiatieven	Impuls subsidie	Beleid
Sterktes	SNACK						
	Infra						
	BLOSO + SVS						
Zwaktes	Statuut						
	Financieel						
	Infra						

d. Bepalen van te volgen strategie

(1) Strategische vragen

Op basis van de belangrijke kwesties kunnen we een aantal strategische vragen stellen volgens de verschillende strategieën.

(a) OFFENSIEF (kans + sterkte)

Hoe kunnen we als BLOSO en SVS samen nog meer inspelen op het belang dat de maatschappij hecht aan sport en bewegingsaanbod in de naschoolse periode?

Hoe kunnen we onze ervaring vanuit SNS ten dienste stellen van projecten uit andere beleidsdomeinen?

(b) DEFENSIEF (bedreiging + sterkte)

Hoe kunnen we onze ervaring als BLOSO en SVS bundelen om het versnipperde beleid opnieuw op te lijnen?

(c) SCHOON SCHIP (kans + zwakte)

Hoe kunnen we financiële ademruimte creëren en het statuut van onze werknemers verbeteren door in te spelen op het belang dat de maatschappij hecht aan sport en bewegingsaanbod in de naschoolse periode?

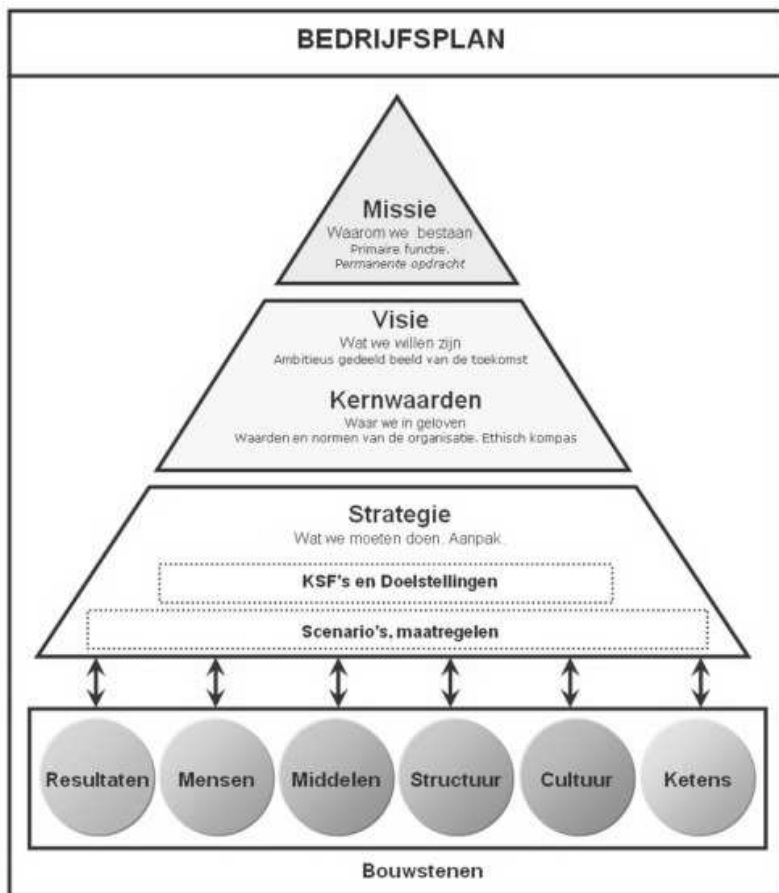
(d) OVERLEVEN (bedreiging + zwakte)

Hoe overleven we als organisatie met onze werknemers met een weinig aantrekkelijk statuut in een realiteit met een versnipperd beleid?

Hoe overleven we financieel als het brood van de plank wordt gegeten door het opkomende aantal privé-initiatieven?

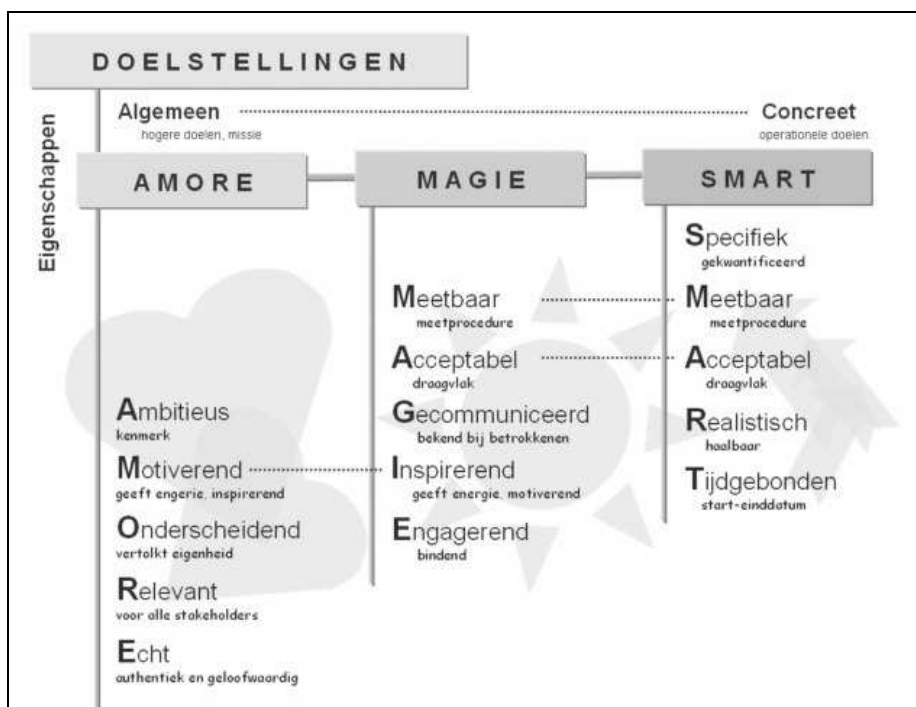
(2) Van strategie tot een operationeel plan

De grote uitdaging is vervolgens een coherente strategie te gaan bepalen op basis van één of enkele van bovenstaande vragen. De onderstaande strategiepiramide kan hierbij een hulpmiddel zijn.

Bron: http://123management.nl/0/010_strategie/

De kunst bestaat erin om vervolgens deze strategie om te zetten in operationele doelen. Hierbij moet gelet worden dat deze doelstellingen SMART zijn, met andere woorden concreet en uitvoerbaar.

Bron: http://123management.nl/0/010_strategie/

12. Vergelijking met andere studies

Vele studies stellen bij wijze van conclusie een lijstje op van valkuilen en succesfactoren. Valkuilen kunnen zowel zwaktes als bedreigingen zijn. Succesfactoren groeperen de sterktes en de kansen.

Op basis van de actuele ervaring van een aantal praktijkvoorbeelden binnen “Brede school met sportaanbod” komen volgende valkuilen en succesfactoren tot uiting: [7]

Ziehier de succesfactoren:

- Timing vlak na de schooluren werkt drempelverlagend (sterkte)
- Een gezondheidspromotor wordt bijgestaan door een team om de sport- en beweegactiviteiten te regelen wat bijdraagt tot een betere taakverdeling (sterkte)
- School stelt gratis haar accommodatie ter beschikking (kans)
- Coördinatie door SVS (sterkte)
- Breed draagvlak (kans)
- Nieuw decreet “Sport voor allen” (kans)

Volgende valkuilen werden opgesomd:

- Het vinden van vaste, professionele werkgevers die zich willen engageren voor de naschoolse sport verloopt moeizaam (bedreiging - zwakte)
- Mentaliteitsprobleem: het blijkt niet eenvoudig om gemotiveerde leerkrachten te vinden die deze opdracht als een volwaardige taak opnemen (bedreiging – zwakte)
- Ondersteuning tijdens de implementatie vanuit de directie is essentieel maar blijkt veelal te ontbreken (bedreiging)
- Geen extra taakuren voor de gezondheidspromotor maakt het moeilijk om dergelijke projecten duurzaam op te starten (bedreiging)
- Kostprijs is laag maar waarschijnlijk nog niet laag genoeg voor de kansarme kinderen. Een ondersteuning door de overheid voor deze doelgroep is aangewezen (bedreiging – zwakte)

Het valt op dat de valkuilen grotendeels kunnen gegroepeerd worden rond een personeelsprobleem en een financieringsprobleem. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de hoofdkrachteninspanning van de structurele beleidsmatige ondersteuning te Nederland vandaag gebeurt via het creëren van combinatiefuncties.

Daarenboven is het aspect financiering voor elk project initieel een risico, zeker in een landschap van versnipperde initiatieven gesteund door diverse beleidsdomeinen.

Het modewoord in de sportwereld is vandaag Publiek-Private Samenwerking (kort PPS) aangezien elk succesvol project (topsport of breedtesport) meestal een gemeenschappelijke inspanning betekent van overheid en privé. De rol van de overheid is essentieel maar de aantrekkelijkheid voor sportsponsoring verdient zeker ook een analyse.

De issues personeel en financiën komen in de volgende paragraaf aan bod.

13. Personeel en financiën zijn de “issues”

Uit de actuele situatie in Vlaanderen en de recente beslissingen in Nederland komen de knelpunten personeel en financiële middelen tot uiting. Deze knelpunten zijn met elkaar verbonden aangezien personeelskost voor hooggeschoolden klassiek zwaar weegt op de financiële balans van elk project of elke organisatie.

De financiële middelen komen vandaag de dag eerder uit publieke hoek maar mits stroomlijning en rationalisatie van de initiatieven moet het mogelijk zijn om een aantal structurele sponsors aan te trekken.

a. *Personeel - combinatiefuncties*

Zoals al gesteld in een vorig hoofdstuk is ‘sport voor allen’ zeer in trek en bijna een hype waardoor het absoluut niet ontbreekt aan een degelijk draagvlak. De situatie vandaag is dat er initiatieven als paddenstoelen uit de grond schieten vanuit zowel de publieke als de private sector. Hierdoor stelt men vandaag een enorme versnippering vast van de subsidies en zoals voor elk project met een gemeenschappelijk doel is het essentieel om een rationalisatie van de middelen door te voeren.

De Nederlandse overheid hoopt een structurele doorbraak van Impuls brede scholen, sport en cultuur (kort Impuls) te bereiken door het creëren van 2500 combinatiefuncties. Deze combinatiefuncties worden nu al bestempeld als de bruggenbouwers tussen onderwijs, sport, cultuur, kinderopvang en welzijn. [13]

Dit soort functies zorgt ervoor dat personen verantwoordelijk zijn voor de actieve verbinding tussen verschillende sectoren (sport, onderwijs en cultuur). Op deze manier ontstaan duurzame samenwerkingsrelaties en een samenhangend (coherent) aanbod.

Het betreft hier een structurele impuls vanwege de Nederlandse overheid. De overheid verleent een uitkering aan de G31¹⁶ van 2008 tot en met 2012, deze uitkering moet leiden tot de aanstelling van 2500 FTE¹⁷ nieuwe functies. [13] VWS en OCW zullen hiervoor gezamenlijk 170 M€ voorzien gespreid over 5 jaar.

Elk van de G31 dient daarvoor een charter te ondertekenen (contract voor het aangaan van een duurzaam engagement) en de overheid eist daarenboven een cofinanciering van 60 % vanwege de gemeente met nieuwe middelen.

Een van de doelstellingen moet zijn het bestaande beleid te versterken of in alle geval de uitvoering of implementatie te versnellen. Het is niet de bedoeling om nieuw beleid te gaan bepalen. Hierdoor is een belangrijke rol weggelegd om de coördinatie te laten verzekeren door deze nieuwe arbeidskrachten.

Combinatiefunctionarissen zullen tewerkgesteld zijn in één van de drie beschouwde sectoren, namelijk het onderwijs, de sportsector of de cultuurformatie. Via deze sectoren hoopt men een groot aandeel van de kinderen en jongeren te bereiken en aan te zetten tot een verbreding van hun leefervaringen.

Concreet voor Den Haag betekent dit dat er progressief 73 FTE zullen worden gecreëerd. Rekening houdende met de herkomst van de middelen wordt de volgende verdeelsleutel aangeraden: 50% sportsector, 34% primair onderwijs, 10% voortgezet onderwijs en 6% in de cultuursector. [14]

Het invoeren van deze combinatiefuncties wordt projectmatig aangepakt met de steun van de overheid (het rijk of de rijksoverheid). De manier van werken in Den Haag via een werkgroep en klankbordgroep is vergelijkbaar met deze van een projectteam en een directie of stuurgroep.

¹⁶ G 31 betreft de 31 grootste gemeentes in Nederland.

¹⁷ FTE = Full Time Equivalent

In opdracht van de rijksoverheid wordt ook een “monitoring” systeem op punt gesteld om de output en outcome te evalueren op een regelmatige basis. Daarenboven kunnen de gemeenten rekenen op o.a. de mankracht van NOC*NSF in een adviesrol naar de gemeenten.

Met de *Impuls brede scholen, sport en cultuur* wordt beoogd meer doelen tegelijkertijd te bereiken:

Bron: http://www.minocw.nl/documenten/bestuurlijke_afspraken_impuls_brede_scholen_sport_en_cultuur.pdf

- de uitbreiding van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken¹⁸;
- de versterking van sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

De invulling van deze doelstellingen betekent voor Den Haag:

- Brede scholen in het primair onderwijs krijgen 10 uur extra per school. Hiervan wordt er 5 uur ingevuld voor coördineren, vraag oriëntatie, begeleiding sportverenigingen, onderhouden van contacten met ouders. De overige 5 uur worden ingevuld voor het uitvoeren van sportactiviteiten na schooltijd. Hierbij richt gemeente zich eerst op de scholen in de krachtwijken.
- Scholen van het voortgezet onderwijs krijgen 10 uur ter beschikking. Daarvan worden 5 uur ingezet voor coördinatie en 5 uur ingezet voor het uitvoeren van sportactiviteiten.
- Bij sportverenigingen worden combinatiefunctionarissen aangesteld die tenminste 10 uur worden ingezet op school.
- Bij culturele instellingen voor kunstzinnige vorming kunnen aan 4 FTE extra uren beschikbaar gesteld worden.

Het heikele punt van deze combinatiefuncties is het aspect cofinanciering, aangezien zoals hierboven gesteld, 60% van de middelen als het ware uit projecten moet worden gehaald waardoor de aantrekkelijkheid van de functies wordt bedreigd. Vanuit een andere invalshoek verplicht het de gemeente wel tot een actieve deelname en het uitwerken van een structuur voor de toekomst vanaf het eerste subsidiejaar, wat de duurzaamheid positief kan beïnvloeden. In Vlaanderen is al vaak gebleken dat het effect van een eenmalige subsidie snel wegebt.

In Vlaanderen wordt ondertussen al gesproken over combinatiefuncties en er bestaan vandaag de dag enkele mooie praktijkvoorbeelden waarbij mensen al over de sectoren heen werken maar er is geen enkele indicatie dat het aantal van deze functies verder zal toenemen. Het betreft meestal enthousiastelingen gesteund door een lokale directeur met visie, maar hierdoor hebben we vaak te maken met kaartenhuisjes die al te gemakkelijk in elkaar kunnen vallen.

De arbeidswetgeving (paritaire comités) in Vlaanderen is beduidend verschillend van deze in Nederland en het vergt verdere studie of de Nederlandse impuls het ideale recept betekent voor Vlaanderen. In alle geval lijken VLABUS en SVS vandaag niet in staat om dergelijke functies op te hoesten.

Zelfs in Nederland lijkt men zich al te veel te focussen op de klassieke functieprofielen waardoor men zich beperkt tot een aantal functies (de functies LO bij ons) die al actief zijn in de sector werken of uit de klassieke opleidingen komen waardoor het invullen geen evidentie zal zijn.

Een combinatiefunctionaris die de coördinatie verzekert tussen de verschillende sectoren benadert het profiel van een operationele manager die bijv. de uitvoering van een contract of een project verzekert. Naast LO'ers met managementcapaciteiten komen allerlei types managers met passie voor sport en beweging in aanmerking voor dergelijke functies.

¹⁸ Krachtwijken genoemd naar het actieplan met dezelfde naam met als ambitie om in een periode van 8 tot 10 jaar aandachtswijken (met achterstand) te laten evolueren tot krachtwijken.

Het personeelsprobleem moet misschien op een andere manier worden aangepakt door het uitbouwen/versterken van bijv. SVS en VLABUS (unieke instrumenten waar Nederland bijv. niet over beschikt).

In alle geval moet men hier een goed arbeidscontract aan koppelen om een aantrekkelijke functie met continuïteit te kunnen aanbieden. Een vast gezicht is voor kinderen en zeker de ouders een belangrijk aspect om ze aan het formele netwerk toe te vertrouwen, anders zou de uitval groot kunnen zijn.

b. Financiële middelen

Sport wordt vandaag aanzien als een volwaardige economische sector met beduidend groeipotentieel. Het onderdeel sport voor allen zit momenteel volop in de lift en de doelstelling vanuit een economisch standpunt is het aantal participanten te doen toenemen. Er kunnen verschillende oorzaken zijn voor het niet participeren [15]:

- Het ontbreken van geschikte faciliteiten
- Het ontbreken van bijvoorbeeld inkomen of mobiliteit (sportparticipatie is een luxegoed voor lage inkomens)
- Geen interesse in sport en bewegen

Vanuit de instrumentele waarde van sport (sport als middel) lijkt een overheidstussenkomst noodzakelijk.

Dit kan door ofwel directe financiering daar waar prijs te hoog is op privé markt

- Bij marktfalen (daar waar vrije markt niet goed werkt)
- Subsidies en onderhoud niet-kosten dekkende infrastructuur (bijv. zwembaden)
- Breedtesportinitiatieven (sportstimulans) met nadruk op fitheid
- Leveren economische welvaart

ofwel door indirecte financiering: bijv. lagere sociale zekerheid

(1) Subsidies

Men stelt vast dat er momenteel een aantal nieuwe subsidies in het leven zijn geroepen.

Zo is er het Vlaams sport infrastructuurplan met als doel om het totale tekort in Vlaanderen, geraamd op 620 miljoen EUR aan te pakken. [16]

Ziehier de krachtlijnen van deze massale inhaalbeweging inzake sportinfrastructuur:

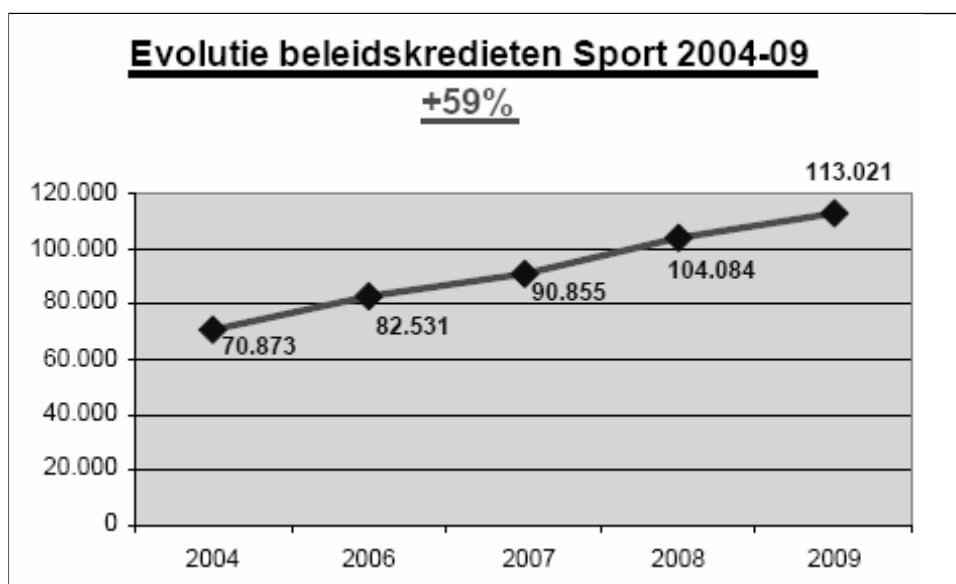
- Partnerschap tussen Vlaamse overheid, lokale besturen en private investeerders
- Wegwerking van 35% van de noden in de loop van de volgende jaren (2007 – 2010)
- Investeringsbedrag: 225 miljoen EURO

Deze subsidie betekent de **grootste investering ooit ten voordele van sportinfrastructuur in Vlaanderen.**

Volgende prioriteiten liggen vast:

- De nieuwbouw en renovatie van eenvoudige sporthallen.
- De nieuwbouw en renovatie van multifunctionele sportcentra.
- De nieuwbouw van kunstgrasvelden voor ploegsporten.
- De nieuwbouw en renovatie van zwembaden

Dit alles werd opgenomen in het lokaal sportbeleidsplan (Decreet Lokaal Sportbeleid) via dewelke gemeentes eveneens subsidies kunnen aanvragen.

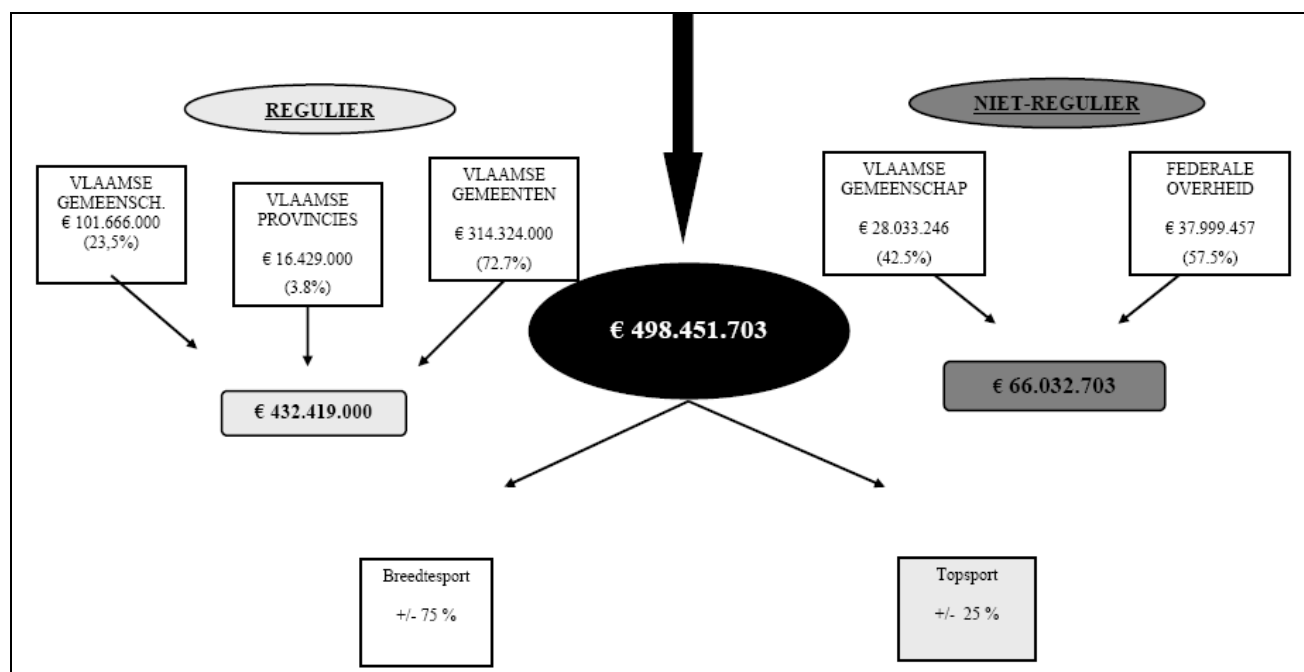

Bron : <http://www.cjsm.vlaanderen.be/sport/beleidsdocumenten/index.html>

Bovenstaande grafiek toont hoe de beleidskredieten van het Vlaamse ministerie sport tussen 2004 en 2009 fors gegroeid zijn. De verhouding ten voordele van sport voor allen of topsport bedraagt ongeveer 80/20, wat overeenstemt met het statuut van Vlaanderen als breedtesportgemeenschap.

Een rapport door het Steunpunt van Sport, Beweging en Gezondheid in opdracht van *Bert Anciaux*, Vlaams minister van Jeugd, Cultuur, Sport en Brussel, toont aan dat er ook andere publieke geldstromen voor de sport bestaan.

Het totale plaatje van de geldstromen voor de sport zag er in 2004 als volgt uit:

De definities en de berekeningswijze van de bovenvermelde geldstromen zijn terug te vinden in het betreffende rapport. Het bedrag van bijna een half miljard EURO subsidie is op zijn minst indrukwekkend.

Op basis van de beleidsbrief Beleidsbrief 'De kracht van sport' Kamerstuk, 15 oktober 2007 van de staatsecretaris VWS in Nederland kon de volgende tabel worden bepaald waaruit het

beleidskrediet voor 2009 kan worden afgeleid. In 2008 komt er een toename van 10 M€ en in 2009 is er een toename van 20 M€ voorzien.

Projecten met extra middelen	Begroting 2009 in miljoen EURO
Impuls Brede scholen	19,6 (+ 8,7 via OCW)
Samen aan de slag (aan de VNG)	11,4
Talentontwikkeling	9,8
Gehandicaptensport	2,5
Nationaal actieplan Sport en Bewegen	16,7
Masterplan arbitrage	2,8
Anti doping	2,0
Resterende middelen	± 75
TOTAAL BELEIDSKREDIET	± 130

De accenten voor het Nederlandse sportbeleid liggen dus grotendeels in het domein van sport als middel en worden hieronder beknopt opgesomd:

- de gezamenlijke inzet van minstens 2.500 combinatiefuncties voor brede scholen, sport en cultuur;
- het creëren van aanvullende faciliteiten voor talenten;
- het creëren van meer mogelijkheden voor gehandicaptensport via het speciaal onderwijs, zorginstellingen en sportverenigingen;
- de evaluatie en herijking van het beleid voor de gehandicapentopspor;
- de uitbreiding van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen met een belangrijke focus op de jeugd;
- de ondersteuning van de sportsector bij maatregelen gericht op de bevordering van sportiviteit en respect en het tegengaan van uitwassen;
- actieve participatie van Nederland in internationaal verband betreffende Sport en Ontwikkelingssamenwerking, het anti-dopingbeleid en het EU-Witboek.

Uit bovenstaande analyse blijkt dat zowel in Vlaanderen als in Nederland een beduidende bijdrage door de publieke sector wordt gegeven aan projecten binnen het concept Brede school.

(2) Sportsponsoring

Naast de belangrijke rol van de overheid blijken dergelijke projecten eveneens interessant voor privépartners. De hier beschouwde doelgroep van jonge kinderen en de nauw betrokken ouders betekent een groot potentieel voor bedrijven die een gezond en hip imago willen behouden of verkrijgen.

Daarenboven heeft de sponsormarkt nog een beduidend groeipotentieel in Europa als men ervan uitgaat dat we achterhinken op de evolutie in de Verenigde Staten. “In de Verenigde Staten spenderen bedrijven 70 à 80 % van hun communicatiebudget aan sport, in België is dat amper 25 à 30 %”, dixit Bob Verbeeck, CEO Golazo. Verder stelt hij ook dat Golazo een rol wil spelen om de mensen aan het bewegen te krijgen. [17]

Maar vandaag bestaat er een wildgroei aan initiatieven voor sportsponsoring ter promotie van fysieke activiteit en gezonde voeding waardoor het onderscheidend vermogen van het product verdwijnt. Met andere woorden, het onderscheidend communiceren wordt moeilijk waardoor “Unique selling proposition” als essentiële voorwaarde voor het aantrekken van een sponsor wordt ondermijnd. Sport is nochtans: “World’s most unique product” (David Stern). [18]

De kunst is dus de wildgroei af te remmen binnen de huidige gezondheidspromotiehype en de uitdaging is dus om desondanks onderscheidend te communiceren.

‘Olympic Health Foundation’¹⁹ kampt momenteel met dit vraagstuk om de continuïteit te verzekeren tot 2012.

De overheid zou hier mijns inziens een sturende rol kunnen spelen bij het bepalen van de juiste projecten. Door het filteren via de subsidieverlening kan de wildgroei ingedijkt worden en kan exclusiviteit geboden worden aan de privépartner met een product dat aansluit bij de waarden en normen van de geselecteerde en uitverkoren initiatieven.

Enkel in deze omstandigheden zullen de initiatiefnemers opnieuw kans maken om een degelijke sponsor te werven.

Hierbij mag niet uit het oog verloren worden dat een aantal basisregels waaronder een degelijk stappenplan met voorafgaande denkfase noodzakelijk zijn om op een professionele wijze een sponsor te werven en nadien ook te koesteren. De sponsorwerving kan verschillende doelstellingen hebben zoals [19]:

- Financiële steun krijgen
- Voordelen in natura onder de vorm van goederen
- Verwerven van diensten
- Verhogen van de zichtbaarheid
- Een duurzame band creëren met het sponsorende merk

Het staat buiten kijf dat het geen eenvoudige opdracht zal zijn om bijv. als SVS en K&G op te boksen tegen professionele bedrijven zoals GOLAZO e.d. die “in house” sponsoringmogelijkheden zat hebben.

¹⁹ De Olympic Health Foundation is een initiatief van het BOIC date en gezonde levensstijl (fysieke activiteit en gezonde levensgewoontes) wil promoten.

Deel: Conclusies en aanbevelingen

14. Conclusies

Op basis van de benchmarking “Nederland-Vlaanderen” en de SWOT-analyse kunnen we een aantal conclusies trekken.

De ‘benchmarking’ van de Vlaamse context met de Nederlandse situatie leert ons dat:

- De beleidsmakers in beide gemeenschappen verschillend gesitueerd zijn binnen het staatsapparaat. Het zijn twee staatssecretarissen in Nederland en 3 gemeenschapsministers in Vlaanderen. In beide gevallen kunnen we stellen dat het ‘junior’ posten betreft als springplank naar belangrijkere ministerportefeuilles.
- De stakeholders zijn verschillend en talrijk in beide gemeenschappen waardoor samenwerking en rationalisatie in een versnipperd landschap een grote uitdaging betekenen.
- Nederland loopt een aantal jaren voorop maar is er nog steeds niet in geslaagd om tot een gestructureerd aanbod van beweging en sport te komen in en buiten de school.
- De lokale diversiteit in Nederland is verschillend van de lokale diversiteit in Vlaanderen. Bijv. de gemeenten en de scholen zijn anders georganiseerd.
- Men ziet daarenboven in beide gemeenschappen de aanzet tot samenwerking over de beleidsdomeinen heen. De gemeenschappelijke steun door OCW en VWS voor de combinatiefuncties in Nederland en de visietekst Brede school in Vlaanderen zijn daarvan mooie voorbeelden.
- De beleidskredieten voor 2009 vanuit VWS (Nederland) en het ministerie van Cultuur, Sport en Jeugd (Vlaanderen) zijn van dezelfde grootteorde.

Het in kaart brengen van de beleidsmakers en de actoren in Vlaanderen gaf aanleiding tot het opmerken van een aantal kansen voor structurele samenwerking. SVS lijkt de grootste gemene deler in de beleidsbrieven van alle betrokken ministeries en dit organisme zou dus mits een duidelijk mandaat een belangrijke rol kunnen spelen.

Verder heeft K&G eveneens een ruime ervaring met het op het terrein uitwerken van kwaliteitsvolle opvanginitiatieven via lokaal overleg en sturing vanuit de provincies. Een toenadering van K&G door bijv. SVS gesteund door de beleidsmakers (met een mandaat) kan potentieel leiden tot een uniek samenwerkingsverband dat perfect aansluit bij de visietekst Brede school. Vandaag blijken er slechts in 10 % van alle Vlaamse gemeenten initiatieven te bestaan waar de link wordt gelegd tussen opvang en sport. Kortom, een onontgonnen terrein!

Op basis van zowel de SWOT-analyse als de literatuurstudie komen de voornaamste knelpunten en/of valkuilen tot uiting, namelijk het tekort aan personeel en financiële middelen om een product als SNACK breed uit te zaaien.

De combinatiefuncties zijn/liken voor Nederland ‘de’ oplossing om verbanden te leggen tussen de sectoren sport, school en cultuur.

In Vlaanderen wordt al gesproken over combinatietaken en er bestaan vandaag de dag enkele mooie praktijkvoorbeelden waarbij mensen al over de sectoren heen werken maar er is geen enkele indicatie dat het aantal van deze functies verder zal toenemen. Het betreft meestal enthousiastelingen gesteund door een lokale directeur met visie, maar hierdoor hebben we te maken met kaartenhuisjes die al te gemakkelijk in elkaar kunnen vallen. De arbeidswetgeving (paritaire comités) in Vlaanderen is beduidend verschillend van deze in Nederland en het vergt verdere studie of dit het ideale recept betekent voor Vlaanderen. In alle geval lijken VLABUS en SVS vandaag niet in staat om dergelijke functies te bekostigen.

Een analyse van de geldstromen leert ons dat er een belangrijk budget ter beschikking wordt gesteld vanuit de overheid ten voordele van de breedte sport, waaronder een groot aandeel voor sport voor allen. Verder zou het maatschappelijke belang en het grote potentieel aan doelpubliek voor een

aantrekkelijk product moeten zorgen. Door de versnippering van subsidies en sponsoring en wildgroei aan initiatieven verdwijnt het onderscheidende vermogen en dientengevolge de aantrekkelijkheid. De uitdaging schuilt er nu in om dit exclusief karakter van de sport terug te verdienen. Er is hier een belangrijke rol weggelegd voor de overheid om op te treden als een soort filter.

Het ontbreekt vandaag de dag zeker niet aan interesse vanuit de privésector voor een imago-transfer met de hier beschouwde producten en meer specifiek met SNACK.

15. Ik SNACK naar 2010!?

SportSNACK bevat alle troeven om NIET enkel het zoveelste goede praktijkvoorbeeld te betekenen, maar om een structurele doorbraak te zijn. Een vereiste hiervoor is dat besproken valkuilen (lees risico's) worden geëlimineerd.

Aangezien het “gezondheids”effect (*“Fysiek-actieven kosten gemiddeld 30% minder aan gezondheidszorg”*, Pratt et al 2000) van sport als middel zich slechts manifesteert op een lange termijn ontbreekt het meestal aan een efficiënte en effectieve lange termijn visie. Hierdoor stelt men een belangrijke versnippering vast van de subsidies, initiatieven en een gebrek aan sturing vanuit de overheid. Topsport laat soms toe om op kortere termijn (lees binnen één legislatuur) te scoren, waardoor de politieke aandacht hierop wordt toegespitst. Het is opmerkelijk dat Vlaanderen een topsportmanager heeft maar geen breedtesportmanager, hoewel 80% van de beleidskredieten voor breedtesport worden voorzien. Een duidelijke sturing vanuit de overheid ten voordele van breedtesport is een logischere keuze vanuit een maatschappelijk oogpunt.

De belangrijkste conclusie of misschien eerder drijfveer van deze scriptie zit vervat in de titel “Ik SNACK naar 2010!?” [20] Deze maakt allusie op de drang naar structureel bewegingsaanbod voor de hier beschouwde doel- en aandachtsgroep. Talrijke initiatieven worden geïnitieerd vanuit de publieke en private sector. De publieke impulsen gaven aanleiding tot allerlei beleidsplannen op het lokale niveau, waaronder het gezondheidsbeleidsplan van de scholen en het sportbeleidsplan bij de sportdiensten. Deze beleidsplannen zullen normaliter in regime draaien tegen 2010 waardoor echte resultaten zichtbaar zouden moeten zijn.

Verder blijkt uit onderstaande voorbeelden dat 2010 een jaar vol verwachtingen is, ook in onze buurlanden!

*De alliantie School en Sport samen sterker (is een samenwerkingsverband tussen de ministeries OCW en WVS en de overkoepelende sportorganisatie NOC*NSF) streeft ernaar dat in 2010 op 90 % van alle scholen elke leerling dagelijks kan sporten, zowel binnen als buiten de schooluren.*

Ref 3 Sportieve verbreding in het voortgezet onderwijs! Resultaten enquête directeuren en vakdocenten lichamelijke opvoeding

“By 2010 all children will be offered at least 4 hours of sport every week, which will comprise at least 2 hours of high quality PE and sport at school and, in addition, the opportunity for at least a further 2-3 hours beyond the school day (delivered by a range of school, community and club providers).”

Bron: http://www.youthsporttrust.org/downloads/documents/news/Stage_2_PDP_SSCo_OHTs.pdf

Tenslotte is 2010 ook het jaar van de eerste “Youth Olympic Games” in Singapore!

Kortom, redenen genoeg om te snakken naar 2010!

16. Aanbevelingen voor verder onderzoek

Deze studie beperkte zich tot een benchmarking met Nederland maar het loont zeker de moeite om deze benchmarking uit te breiden naar andere landen zoals Engeland, waarvan gekend is dat ze in de voorbije jaren een uitgesproken breedtesportbeleid hebben uitgevoerd.

Het is essentieel om uit te gaan van de Vlaamse context en de organismen VLABUS, SVS (met haar FOLLO's) en BLOSO die uitstekend geplaatst zijn om een coördinerende en uitvoerende rol te spelen. Het vergt verdere studie in welke mate deze organisaties gewapend zijn voor het bieden van een gestructureerd bewegingsaanbod.

De gesuggereerde samenwerkingsmogelijkheid van SVS en BLOSO met Kind en Gezin in het kader van de proefprojecten Centrum voor Kinderopvang moet verder worden onderzocht.

Geraadpleegde literatuur

- [1] ECPSM 2007-2008, Sport en integratie, Marc THEEBOOM
- [2] ECPSM 2007-2008, Professioneel sportmanagement in Nederland, Adri Broeke
- [3] ECPSM 2007-2008, Sportbusiness in de wereld, Hans Westerbeek, 22 mei 2008
- [4] Beleidsbrief Sport 2007-2008, Bert Anciaux
- [5] De grens over voor samenwerking en inspiratie, SPORT Bestuur Management, nummer 2 jaargang 11, april/mei 2008
- [5] Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur
- [7] Brede school in Vlaanderen en Brussel, Visietekst door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen in opdracht van de Minister van Onderwijs, Vorming en werk en in samenwerking met zowel de Minister van Cultuur, Jeugd en Sport als de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, december 2006
- [8] Handen in elkaar voor een bewegende school: Brede school met sportaanbod, Greet Cardon, Gezondheidscongres SPORTA, 4 december 2007 te BRUSSEL
- [9] Socio-economische aspecten van beweging en gezondheid, Lieven Annemans, Gezondheidscongres SPORTA, 4 december 2007 te BRUSSEL
- [10] ECPSM 2007-2008, Talent en ethiek, Marc Maes
- [11] “De brede basisschool beweegt!” Onderzoeksverslag sport en bewegen in de brede school; Primair onderwijs van NISB, Oktober 2004
- [12] Sportieve verbreding in het voortgezet onderwijs! Resultaten enquête directeuren en vakdocenten lichamelijke opvoeding
- [13] Aan het werk met Combinatiefuncties! Eindrapportage van de Taskforce Combinatiefuncties, 20 maart 2008
- [14] Plan van aanpak combinatiefuncties, Gemeente Den Haag, april 2008
- [15] ECPSM 2007-2008, Sport en economie, Trudo Dejonghe.
- [16] Presentatie door Paul De Knop Studiedag 'PPS en Sportinfrastructuur', studiedag "PPS en Sportinfrastructuur" op donderdag 6 december
- [17] Ondernemen KMO 266 BUSINESS 15 dec 2007 – Interview van Bob Verbeeck over GOLAZO
- [18] ECPSM 2007-2008, De activering van sportsponsoring in de marketing praktijk , Marko Heijl
- [19] Marketingcommunicatie in de sport, Wim Lagae, Tweede editie, 2006
- [20] Expert Class on tour in DEN HAAG op 15 mei 2008 , Onderhoud met Edwin van Gaalen

Geraadpleegde websites

<http://www.steunpuntcjs.be/>

<http://www.cjism.vlaanderen.be/sport/>

http://www.schoolsport.be/new_site/index.htm

<http://www.belgium.be/>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/>

<http://www.fitteschool.be/welkom.html>

http://123management.nl/0/010_strategie/

<http://www.minvws.nl/kamerstukken/ds/2007/beleidsbrief-sport.asp>

<http://www.vlaamsesportfederatie.be/>

<http://www.bloso.be/>

<http://www.topsportvlaanderen.be/>

<http://www.kindengezin.be/>

Bijlage:

Draaiboek SportSNACK

Sportief Naschools-Actieve Kids